

*Elämän
tähden*

Pirkanmaan alueellinen kulttuurihyvinvointisuunnitelma

Ylilääkäri Maarit Varjonen-Toivonen

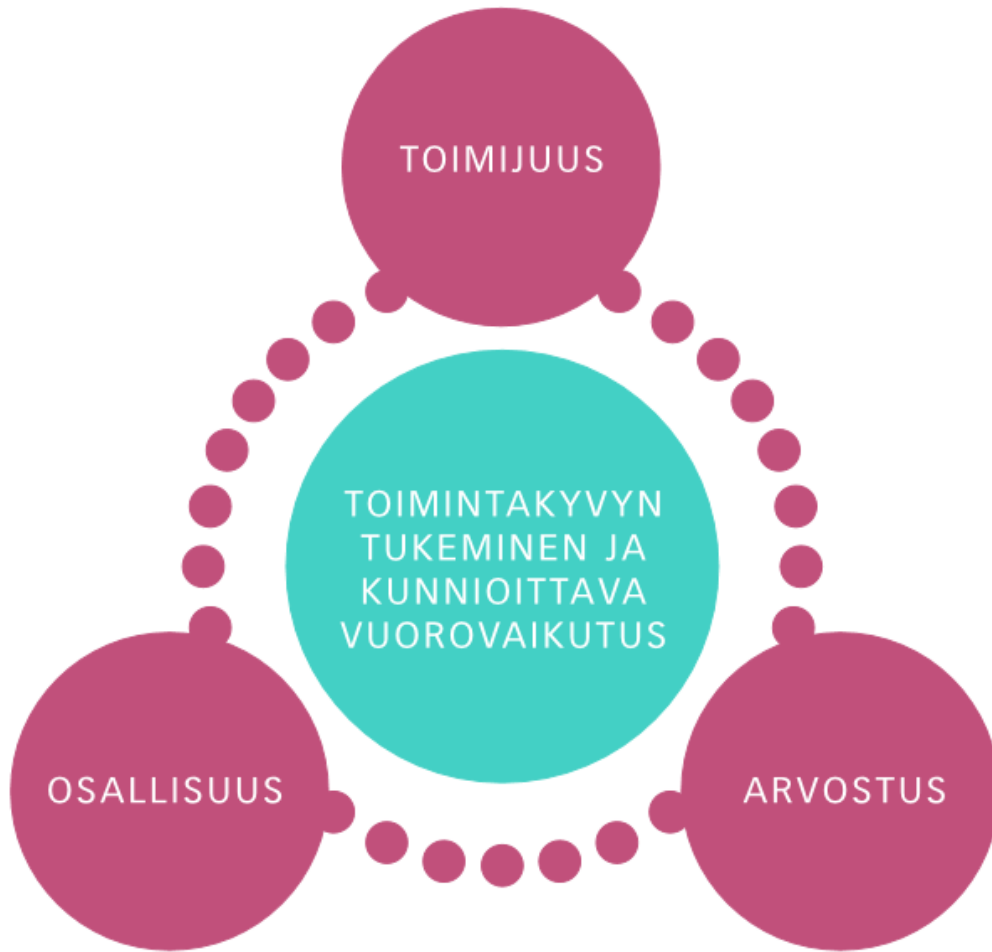
Pirkanmaan alueellinen kulttuurihyvinvointisuunnitelma

TAVOITE: Hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen mahdollistamalla kulttuuristen oikeuksien toteutuminen kaikille pirkanmaalaisille

- ❖ Mahdollistetaan jokaiselle pirkanmaalaiselle osallistuminen taiteeseen ja kulttuuriin vähintään 100 minuutin ajan viikossa
- ❖ Maakuntauudistuksen jälkeen maakunnan tehtävänä on turvata ihmisten kulttuuriset oikeudet osana sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja
- ❖ Kunnat ottavat taiteen ja kulttuurin osaksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä
- ❖ Maakunta, kunnat ja kolmas sektori tekevät yhteistyötä kulttuurihyvinvoinnin edistämiseksi
- ❖ Sosiaali- ja terveydenhuollon hoito- ja asiakastyössä lisätään taiteen ja kulttuurin käyttöä
- ❖ Taide- ja kulttuuripalvelut parantavat saavutettavuuttaan
- ❖ Taide ja kulttuuri toimivat yhteiskunnan kehittäjänä yhteistyössä eri toimialojen kanssa
- ❖ Ihmisten omaehtoiselle kulttuuritoiminnalle luodaan lisää mahdollisuuksia
- ❖ Tietoa kulttuurihyvinvointipalveluista kootaan yhteen
- ❖ Lisätään kulttuurihyvinvoinnin koulutusta ja tutkimusta
- ❖ Mahdollistetaan taiteen ja kulttuurin ammattilaisille vakaammat työolot

Kulttuurihyvinvoinnin arvopohja

Jokaisella ihmisellä tulee olla mahdollisuus toimia kulttuurisessa ympäristössään ja olla osa kulttuurista yhteisöön niin, että kokee osallisuutta, toimijuutta ja nauttii yhteisönsä arvostusta omana itsenään. Arvopohjan toteutumisen myötä syntyy kunnioittava vuorovaikutuksellisuutta yksilön ja yhteiskunnan eri tasoilla.

Pilvi Kuitu 2013

KESKEINEN SISÄLTÖ

- ❖ **Kulttuurihyvinvoinnin merkitys yksilölle ja yhteiskunnalle**
 - ❖ Valtakunnalliset ohjelmat ja strategiat
 - ❖ Kulttuuri, hyvinvointi ja terveys - tutkimustietoa
- ❖ **Pirkanmaa kulttuurihyvinvoinnin edelläkävijänä**
 - ❖ Kulttuurihyvinvointi osana alueellista terveyden edistämisen koordinaatiota
 - ❖ Kulttuurihyvinvoinnin tilannekuva Pirkanmaalla
 - ❖ Visio kulttuurihyvinvoinnin tilasta Pirkanmaalla 2020-luvulla
- ❖ **Kulttuurihyvinvointisuositus: vähintään 100 min kulttuuria/ vk kaikille**
- ❖ **Kulttuurihyvinvoinnin organisointi eri toimijoiden yhteistyönä**
- ❖ **Toimenpide-ehdotukset kulttuurihyvinvoinnin edistämiseksi**
- ❖ **Toimenpide-ehdotukset kohderyhmittäin**
 - ❖ Lapset, lapsiperheet ja nuoret (0 – 15v)
 - ❖ Nuoret aikuiset (16 – 24v)
 - ❖ Työikäiset (25 – 64v)
 - ❖ Yli 65-vuotiaat
 - ❖ Osallistumiseensa erityistä tukea tarvitsevat
 - ❖ Kulttuurihyvinvoinnin toteutuminen erikoissairaanhoidossa ja ympärivuorokautisissa hoiva- ja asumispalveluissa

Pirkanmaan alueellisen kulttuurihyvinvointisuunnitelman rakentaminen

- ❖ Osa alueellisen terveyden edistämisen koordinaation kokonaisuutta
- ❖ Tukee Pirkanmaan alueellisen hyvinvointikertomus 2017 – 2020:n toimeenpanoa
 - ❖ Pirkanmaan alueellinen ravitsemussuunnitelma (2011)
 - ❖ Pirkanmaan alueellinen terveystiliikuntasuunnitelma (2014)
 - ❖ Pirkanmaan alueellinen kulttuurihyvinvointisuunnitelma (2017)
- ❖ Terveyden edistämisen neuvottelukunta käynnisti työn keväällä 2016
 - ❖ Vastuutahot Pirkanmaan sairaanhoitopiiri ja Taiteen edistämiskeskus
 - ❖ Vastuuhenkilöt: taiteen ja hyvinvoinnin läänintaiteilija Arttu Haapalainen/ Taiteen edistämiskeskus ja ylilääkäri Maarit Varjonen-Toivonen/ Pirkanmaan sairaanhoitopiiri, perusterveydenhuollon yksikkö
 - ❖ KULTU-työryhmä: valmistelu, kirjoitustyö
 - ❖ Arttu Haapalainen/ Taiteen edistämiskeskus, Pia Keltti/ Nokian kaupunki, Pilvi Kuitu/ Kulttuurikeskus PiiPoo, Sanni Pöntinen/ Tampere, Marita Saari/ PSHP, Maarit Varjonen-Toivonen/ PSHP, Jaana Ylänen/ Tampere
 - ❖ Osallistettu laajasti:
 - ❖ Kaksi isoa työpajaa, Pirkanmaan hyvinvointikoordinaattoreiden verkosto, ikäryhmittäiset pientyöryhmät + PSHPn TED-asiantuntijatyöryhmä, 10 kunnan hyvinvointityöryhmät, muu osallistaminen

Kulttuurihyvinvoinnin tilannekuva Pirkanmaalla

VAHVUUKSET

Vireä ja laaja taide- ja kulttuuri toiminta, paljon osaavia tekijöitä ja toimijoita

Kulttuurihyvinvoinnin ja poikkisektorisen yhteistyön arvo on monin paikoin tunnustettu

Kulttuurikasvatusohjelmien käyttöönotto monessa kunnassa

Keskusteluyönteisyys, avoimuus, innovaatiokyky

HAASTEET

Kulttuuritarjonnan epätasa-arvoisuus: erityisesti alueelliset erot ja taloudellinen saavutettavuus

Resurssien vähyys: rahoituksen koetaan olevan kulttuuri toimijoiden harteilla

Toiminnan projektiluontoisuus

Tiedon, tekijöiden, palveluiden ja koulutuksen hajanaisuus

MAHDOLLISUUDET

Asukkaiden hyvinvointi ja terveys lisääntyvät ja terveydenhuollon menot vähenevät

Asukkaiden kulttuuriset perusoikeudet toteutuvat viisaalla tavalla

Alan toimintaa koordinoidaan maakunnan tasolla

Pysyvä yhteistyö eri toimijoiden ja toimialojen välillä

UHAT

Kulttuuri jää jalkoihin säästettäessä ja arvomaailman muuttuessa kovemmaksi

Poikkihallinnollinen yhteistyö ei toteudu

Hyvät käytänteet eivät juurru rakenteisiin

Suunnitelman konkreettinen toteutus jää kokonaan tekemättä

Kartoitus 2016

- ❖ Pirkanmaan hyvinvointi-koordinaattoreiden verkosto
- ❖ Iso työpaja

KEINOT PAREMMAN KULTTUURIHYVINVOINNIN TOTEUTTAMISEKSI

- ❖ Syvälinen ajattelutavan muutos
- ❖ Aktiivinen ja konkreettinen keskusteluyhteys toimijoiden välille
- ❖ Suunnitelmat integroidaan rakenteisiin alusta lähtien
- ❖ Laaditut suunnitelmat viedään käytäntöön riittävän nopeasti
- ❖ Järjestämis- ja rahoitusvastuut selkiytetään
- ❖ Avainhenkilöiden ja –toimijoiden löytäminen ja sitouttaminen
- ❖ Brändäys, julkisuus, näkyvyys
- ❖ Kulttuurihyvinvoinnin palveluvalikko

KULTTUURIHYVINVOINNIN LUOMISEEN TARVITAAN TOIMIJOIDEN YHTEISPELIÄ

HYVÄKSYMISMENETTELYT

- ❖ **Terveyden edistämisen neuvottelukunnan käsittely 31.3.2017**
 - ❖ Asiakirjaluonnos
 - ❖ Lausuntopyyntöluonnos

- ❖ **PSHPn johtoryhmä 3.4.2017**
 - ❖ Asiakirjaluonnos
 - ❖ Lausuntopyyntö, allekirjoitukset

- ❖ **Lausuntokierros 6.4. – 19.5.2017**
- ❖ **Muokkaus kommenttien mukaisesti**

- ❖ **Terveyden edistämisen neuvottelukunta 8.6.2017**
- ❖ **PSHPn johtoryhmä**
- ❖ **PSHPn hallitus 19.6.2017**

- ❖ **Toimeenpano syksy 2017 ->**

JOKAISELLA ON OIKEUS TAITEESEEN JA KULTTUURIIN

Jokaisella ihmisellä asuinpaikasta ja elämäntilanteesta riippumatta on oikeus taiteeseen ja kulttuuriin osana hyvää elämää. Tämä tarkoittaa taiteesta ja kulttuurista nauttimista kokijana, mutta myös mahdollisuutta ilmaista itseään ja tehdä taidetta itse

Julkisissa tiloissa ja laitoksissa on enemmän taidetta nähtävissä ja koettavissa

Myös muut kuin taiteen ammattilaiset uskaltavat ja saavat käyttää omaa luovuuttaan kulttuurisisältöjen luomiseen

TAIDE- JA KULTTUURIPALVELUT OTTAVAT KAIKENLAISET IHMISET HUOMIOON

Taide- ja kulttuuripalvelut ovat entistä saavutettavampia niin fyysisesti, henkisesti kuin taloudellisestikin

Taidekenttä ja taidelaitokset suuntaavat lisää toimintaa erityistä tukea osallistumiseensa tarvitseville ihmisille

Taidetta ja kulttuuria käytetään keinona mahdollistaa ihmisten tasa-arvoinen ja inhimillinen kohtaaminen

ON OPITTU TEKEMÄÄN YHTEISTYÖTÄ

Eri toimialat tekevät tiivistä yhteistyötä kulttuurihyvinvoinnin toteuttamiseksi. Julkinen, yksityinen ja kolmas sektori ovat oppineet toteuttamaan asioita yhdessä

Taide ja kulttuuri ovat mukana yhteiskunnan kehittämisessä, kuten kansalaisyhteiskuntaan osallistumisen, elinympäristöjen ja työelämän kehittämisessä

Kulttuurihyvinvoinnin keskus koordinoi ja luo mahdollisuuksia laadukkaan toiminnan kasvulle ja leviämiselle maakunnan tasolla

KULTTUURIHYVINVOINTI ON LÖYTÄNYT PAIKAN YHTEISKUNNAN RAKENTEISSA

Kulttuurihyvinvointi on mukana maakunnan ja kuntien talous- ja toimintasuunnitelmissa. Tämä mahdollistaa pitkäjänteisen ja laadukkaan toiminnan

On ymmärretty, että on kustannustehokasta ehkäistä terveydellisten ja sosiaalisten ongelmien syntyä taiteen ja kulttuurin keinoin

Taiteen tekemiseen on käytettävissä entistä enemmän aikaa ja resursseja

Visio kulttuurihyvinvoinnin tilasta Pirkanmaalla 2020-luvulla

Kuva: Sorin Sirkus

